

Protocol d'actuació davant d'una mossegada d'animal

La ràbia és una encefalomielitis aguda causada per un rabdovirus que afecta un gran nombre de mamífers i l'ésser humà. Es tracta d'una zoonosi greu: la importància d'aquesta malaltia per a la salut pública no es deu tant a la seva morbiditat com a la seva letalitat, ja que és una malaltia gairebé sempre mortal.

La transmissió de la ràbia dels animals a l'ésser humà es produeix per la introducció del virus a través de la saliva, generalment per una mossegada i, més rarament, per esgarrapades o per llepades sobre ferides obertes. No s'ha descrit la transmissió de la ràbia entre humans, a excepció d'alguns casos de trasplantament de còrnia de donants que havien mort sense diagnòstic de ràbia.

Segons les dades publicades al *Rabies Bulletin Europe* del tercer quadrimestre de l'any 1998, els països lliures de ràbia a Europa són: Albània, Finlàndia, Grècia, Islàndia, Irlanda, Itàlia, Noruega, Portugal, Espanya (excepte Ceuta i Melilla), Suècia, Macedònia, Regne Unit i Irlanda del Nord. Tot i que Catalunya està lliure de ràbia (des de l'any 1966, i probablement des d'abans, no n'hi ha hagut cap cas), són freqüents les consultes per aquest tema, així que s'ha cregut oportú protocolitzar les actuacions a realitzar en el cas de mossegades d'animals a persones, ja que els animals que mossegueuen poden ser d'origen desconegut o procedir d'un altre país on hi hagi ràbia.

Les mesures que s'hauran de prendre davant d'una mossegada d'animal són les següents:

1. Tractament local de la ferida

a) Rentat de la ferida amb aigua i sabó. S'ha demostrat en animals d'experimentació que el rentat acurat de la ferida amb una solució de sabó al 20% pot reduir el risc de ràbia en un 90%, especialment si la ferida és superficial. L'aplicació de desinfectants com l'àcid nítric o compostos d'amoni quaternari (0,1%) no s'ha demostrat més efectiva que la solució de sabó al 20%, per això no es recomanan.

b) En les ferides en les quals se sospiti que hi ha infecció bacteriana, s'hi realitzarà profilaxi amb antibiòtics.

2. Profilaxi antitetànica

S'aplicarà la profilaxi antitetànica en tots els casos en què la persona mossegada no estigui vacunada correctament.

3. Profilaxi antiràbica

Segons l'article 348 del Decret de 4 de febrer de 1955, pel qual s'aprova el reglament d'epizooties, les mesures preses en cas de ràbia animal (vigilància de l'animal durant 14 dies) queden anul·lades quan han passat 3 mesos sense que s'hagi presentat cap nou cas de ràbia.

Tenint en compte aquesta consideració, les mesures que haurem d'adoptar en l'animal i en la persona mossegada pel que fa referència al tractament antiràbic seran les següents:

a) Animal domèstic autòcton (gos o gat) o procedent de zones lliures de ràbia. Si l'animal és conegut i procedeix d'una zona lliure no es farà vigilància de l'animal ni tractament antiràbic a l'afectat.

b) Animal domèstic que vingui d'una zona endèmica de ràbia. S'haurà de vigilar l'animal durant 14 dies**. Si no es pot fer la vigilància de l'animal, procedirem a donar la gammaglobulina antiràbica i la vacuna antiràbica directament.

c) Animal domèstic que hagi desaparegut. Si no es pot saber d'on prové l'animal, valorarem en quina localitat s'ha produït la mossegada, la possible procedència de l'animal, la localització de la mossegada en el cos, la importància de la mossegada i la forma en què s'hagi produït. Això ens farà decidir si hem de donar vacuna antiràbica sola o gammaglobulina antiràbica i vacuna.

d) Animal domèstic d'origen desconegut. S'haurà de vigilar l'animal durant 14 dies**.

e) Si l'animal mor després de mossegar la persona. S'investigarà la causa de la mort i s'enviarà el cap de l'animal al laboratori per descartar o confirmar la presència o absència de virus ràbic**. En cas de presència del virus, s'haurà d'administrar a l'afectat la vacuna i la gammaglobulina antiràbica.

f) Animal salvatge. Atès que a Catalunya no tenim ràbia en animals salvatges, no es prescriurà el tractament antiràbic.

g) Si l'animal és un ratpenat. Durant l'any 1987 a l'Estat espanyol es van detectar els primers casos de ràbia animal en ratpenats insectívors. Davant d'una mossegada de ratpenat es procedirà a prescriure gammaglobulina antiràbica i la vacuna antiràbica. En el cas que s'aconsegueixi l'animal i estigui mort, s'enviarà a analitzar.

La **vacuna antiràbica** utilitzada és un preparat de virus inactivats de la ràbia cultivats en cèl·lules diploides humanes (HDCV).

La pauta de vacunació és d'1 ml en la zona deltoide, els dies 0, 3, 7, 14 i 28.

Una altra pauta de vacunació recomanada i publicada en el *Weekly Epidemiological Record* número 15, del 14 d'abril de 1989, és la següent: 2-1-1, dues dosis d'1 ml el dia 0 (una dosi en el braç esquerre i una altra al dret), una dosi d'1 ml el dia 7 i una altra el dia 21. Amb aquesta pauta s'indueix una resposta precoç d'anticossos que pot ser útil quan no disposem de gammaglobulina.

Als nens se'ls ha d'administrar la mateixa quantitat i nombre de dosis que als adults.

La dosi recomanada d' **immunoglobulina antiràbica humana** és de 20 UI/kg de pes, tant en adults com en nens (un vial de 2ml conté 300 UI d'anticossos neutralitzants).

Dóna protecció durant 1 o 2 setmanes. El 50% de la dosi calculada de gammaglobulina s'ha d'infiltrar al voltant de la ferida; si el lloc anatòmic on s'ha produït la mossegada és tan petit com el nas o el dit, la quantitat infiltrada es redueix de forma apropiada. La resta de la dosi s'administra de forma intramuscular al gluti o a la part anterolateral de la cuixa. Si s'ha administrat la primera dosi de vacuna, es pot donar la immunoglobulina en qualsevol moment dins dels 7 primers dies després de la dosi inicial, més tard la vacuna ja haurà produït una resposta activa d'anticossos, i l'administració d'anticossos addicionals és innecessària.

Sempre que sigui possible s'administrarà la vacuna i la immunoglobulina simultàniament, amb xeringues diferents i a zones anatòmiques diferents.

** En tots els supòsits en els quals sigui possible fer vigilància de l'animal, s'ha de valorar en quina localitat s'ha produït la mossegada (zona amb trànsit de gossos procedents d'altres països), la possible procedència de l'animal, localització de la mossegada (la durada del període d'incubació és inversament proporcional al grau de innervació i proximitat de la mossegada al sistema nerviós central), la importància de la mossegada i la forma de produir-se, per si es considerés convenient administrar vacuna o gammaglobulina + vacuna durant el període de vigilància de l'animal.

Igualment, s'hauran de considerar les característiques esmentades si, en cas que l'animal mori després de la mossegada, els resultats de laboratori es demoressin per qualsevol motiu.